

Darba grupas par asistenta pakalpojuma pašvaldībā pilnveidošanu tikšanās protokols

2019.gada 13.jūnijs

Cilvēku ar invaliditāti informācijas un vides pieejamības centrs "VAR", Kr.Valdemāra ielā 38,
Rīgā

Vada: Muižniece J., Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietniece.

Piedalās:

Pieteiktie sanāksmes dalībnieki

1. Balodis I., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" valdes priekšsēdētājs;
2. Bendika A., Biedrības "Oranžais stars" pārstāve;
3. Celmiņa E., Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas politikas departamenta direktore;
4. Čačs J., Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzību sadarbības organizācijas "SUSTENTO" pārstāvis;
5. Grabe D., Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas politikas departamenta direktores vietniece;
6. Grabovska E., Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu departamenta vecākā referente;
7. Grāveris E., Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākais referents;
8. Henele M., Rīgas Sociālā dienesta Asistenta pakalpojuma administrēšanas nodaļas vadītāja;
9. Ķilkute G., asistente personām ar invaliditāti;
10. Krūmiņa J., Latvijas Spina bifida un hidrocefālījas biedrības pārstāve;
11. Krūze I., Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienības pārstāve;
12. Mergupe-Kutraite Dz., Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības departamenta eksperte;
13. Pētersone I., Izglītības un zinātnes ministrijas Finanšu departamenta grāmatvede;
14. Purmale L., Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzību sadarbības organizācijas "SUSTENTO" pārstāve;
15. Salmiņa L., Rīgas Sociālā dienesta Asistenta pakalpojuma administrēšanas nodaļas vadītājas vietniece;
16. Sergejeva O., Latvijas Autisma apvienība;
17. Sproģe S., Latvijas Neredzīgo biedrības centrālās valdes priekšsēdētāja;
18. Veismane L., asistente bērnam ar invaliditāti.

Iepriekš nepieteiktie sanāksmes dalībnieki

1. Aizvējš A., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāvis;
2. Balode L., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāve;
3. Bicēna B., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāve;
4. Briedis J., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāvis;
5. Briedis R., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāvis;
6. Grabinskis G., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāvis;
7. Kazlauskis L., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāve;
8. Korņeva I., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāve;
9. Krūzmētra A., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāvis;
10. Lukauskis O., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāvis;
11. Meņģele N., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāve;
12. Parhomenko I., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāve;
13. Podziņa D., Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pārstāve;

- 14. Rozentāls I.;
- 15. Survila S.;
- 16. Šatkovska I., Fonda "Jūnijs" pārstāve;
- 17. Ūbele I.

Protokolē: E. Grāveris

Darba grupas sanāksmes sākums: 13:00

Darba grupas mērķis: Izstrādāt priekšlikumus asistenta pakalpojuma pašvaldībā pilnveidošanai, lai izveidotu efektīvu, valsts budžeta iespējām un personu ar invaliditāti vajadzībām atbilstošu pakalpojumu.

Izskatāmie jautājumi:

- Labklājības ministrijas (turpmāk – Ministrija) prezentācija par piedāvātajām izmaiņām asistenta pakalpojuma nodrošināšanā (piedāvātais pakalpojuma nodrošināšanas modelis, pakalpojuma saņēmēju mērķa grupa, būtiskākās izmaiņas personai, 5 risinājumi asistenta pakalpojuma apjoma noteikšanai).
- Diskusijas par piemērotāko no piedāvātajiem risinājumu variantiem.

J.Muižniece: Atklāj sanāksmi, informē par Ministrijas veiktajām darbībām aktuālā piedāvājuma sagatavošanā un vērš dalībnieku uzmanību uz to, ka būtiskas asistenta pakalpojuma nodrošināšanas kārtības izmaiņas jebkurā gadījumā ir saistītas ar papildus valsts budžeta līdzekļu piesaisti pakalpojuma nodrošināšanai. Dod vārdu E.Celmaiņai, lai iepazīstinātu ar Ministrijas piedāvātajām izmaiņām asistenta pakalpojuma nodrošināšanā.

E.Celmaņa: Informē par ministrijas piedāvāto asistenta pakalpojuma pilnveidošanas kārtību un iespējamajiem risinājuma variantiem (skatīt 1.pielikumu).

Informē, ka piedāvājums noteikt bērniem asistenta pakalpojuma apjomu 80 h/mēn. ir saistāms ar darba dienas laiku, kuru bērns atrodas vecāku aprūpē, proti, nosacīti var pieņemt, ka 8 stundas diennaktī ir paredzētas miegam, 8 stundas bērns ir iesaistīts izglītības aktivitātēs (skolā, bērnudārzā) un 8 stundas bērns ir vecāku tiešā aprūpē. Apmēram pusi no laika, kad bērns ir vecāku aprūpē (4 h/dienā), varētu apmaksāt asistenta pakalpojumu.

Informē par Ministrijas viedokli saistībā ar priekšlikumu piešķirt asistenta pakalpojumu bērniem ar invaliditāti no 1,5 gadu vecuma. Ministrijas ieskatā vecāku pienākums ir aprūpēt un pieskatīt ikvienu bērnu līdz obligātās izglītības vecuma sasniegšanai, neatkarīgi no invaliditātes esamības, jo šāda vajadzība bērniem ir dabiska un atbilst attiecīgajam vecuma posmam, un ikdienā tiek veikta gan mājoklī, gan ārpus tā (piemēram, pastaigājoties vai apmeklējot kādu pasākumu). Bērniem šādā vecumā, atšķirībā no pieaugušiem cilvēkiem ar pārvietošanās un pašaprūpes spēju ierobežojumiem, nav iespējams nošķirt aprūpes pakalpojumu no pavadīšanas pakalpojuma un to dara viens cilvēks. Turklāt jau šobrīd bērnu ar invaliditāti vecākiem ar ES struktūrfondu atbalstu tiek nodrošināts atbalsts bērnu aprūpei. Bērniem, kuriem izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību, no 1,5 līdz 4 gadu vecumam (ieskaitot) ir iespēja saņemt aprūpes pakalpojumu līdz 50 stundām nedēļā, bet bērniem no 5 līdz 17 gadu vecumam (ieskaitot) līdz 10 stundām nedēļā. Šāds atbalsts ir pieejams līdz 2023.gada 31.decembrim.

Informē, ka saglabājot esošo asistenta pakalpojuma nodrošināšanas sistēmu, nav iespējams veikt vēlamās izmaiņas, līdz ar to tiek piedāvāta jauna sistēma un būs nepieciešamas būtiskas izmaiņas gan Invaliditātes likumā, gan attiecīgajos Ministru kabineta noteikumos. Tāpat būs nepieciešamas izmaiņas ar asistenta pakalpojuma nodrošināšanu saistītajās informācijas tehnoloģiju sistēmās un jāizstrādā vadlīnijas un jāapmāca pašvaldību sociālo dienestu darbinieki, kā novērtēt klientus ar asistenta pakalpojuma nepieciešamības novērtēšanas un apjoma noteikšanas anketu. Ņemot vērā to, ka plānotās izmaiņas ir vērienīgas un nepieciešami ievērojami priekšdarbi, izmaiņas varētu stāties spēkā ne ātrāk kā ar 2021.gadu.

Informē, ka asistenta pakalpojuma nepieciešamības novērtēšanas un apjoma noteikšanas anketā ir 12 jautājumi ar kuriem tiek vērtēta personas spēja pārvietoties, pārvarēt šķēršļus, orientēšanās laikā un telpā, kontaktu veidošana u.c. jautājumi, kas katram no jautājumiem dod punktus izteiktu vērtību izteiksmē 0-3. Anketa ir strukturēta divās daļās, kur novērtē personu mobilitāti ārpus mājošanas un garīgās spējas atkarībā no personas funkcionālā traucējumu veida, aizpildot attiecīgo anketas daļu. Ja personai ir redzes vai kustību traucējumi un garīga rakstura traucējumi, tad aizpilda abas anketas daļas. Atkarībā no atbildēs iegūto punktu skaita tiek noteikts asistenta pakalpojuma apjoma koeficients, proti, noteikts bāzes pakalpojuma apjoms, ja ir koeficients "1", divkārtš pakalpojuma apjoms, ja ir koeficients "2".

Anketā ir jānorāda viens vai vairāki no definētajiem asistenta pakalpojuma pieprasīšanas mērķiem (kādām darbībām ārpus mājošanas ir nepieciešams asistenta atbalsts). Katram no šiem mērķiem ir paredzēts piešķiramais bāzes stundu skaits. Ja persona kvalificējas vairākiem mērķiem, piešķirto stundu skaits nesummējas, bet piemēro mērķi ar lielāko paredzēto stundu skaitu. Piemēram, ja persona apmeklē izglītības iestādi (paredzētais bāzes stundu skaits 60h/mēn.) un saņem regulārus ārstniecības pakalpojumus (paredzētais bāzes stundu skaits 40h/mēn.), tad asistenta pakalpojumu piešķir 60 stundas mēnesī. Savukārt, ja personas novērtējums atbilst koeficientam "2", tad asistenta pakalpojumu piešķir 120 stundas mēnesī.

A.Bendika: Informē, ka ļoti aktuāls jautājums ir par to, kā bērniem ar invaliditāti vispār var dabūt asistentu un kurš ir gatavs par šādu atlīdzību strādāt, bez sociālajām garantijām un atvaļinājumiem. Vecāki ir spiesti būt paši par asistentiem, jo atbilstošu asistentu vienkārši nav. Uzskata, ka būtu jānodala, kuram bērnam ir vajadzīga asistēšana un kuram pavadīšana, bet asistentam ir jābūt augsta līmeņa profesionālim ar atbilstošām zināšanām un prasmēm.

L.Veismane: Uzskata, ka 80 stundas asistenta pakalpojuma bērnam ir par maz. Šobrīd izmanto apmēram 150-160 stundas mēnesī, jo intensīvi apmeklē dažādus rehabilitācijas pasākumus. Pati ir asistente savam bērnam, jo piemērotu asistentu nevar atrast. Asistenta pakalpojumu bērniem varētu piešķirt no 3 gadu vecuma.

O.Sergejeva: Uzskata, ka atskaitīšanās sistēma par sniegto asistenta pakalpojumu nemaz nav tik apgrūtināša. Nedrīkst samazināt piešķiramo stundu skaitu tāpēc, lai vienkāršotu atskaitīšanos. Pieļauj, ka daudziem ar 80 stundām mēnesī varētu pietikt, bet pārrunājot ar cilvēkiem konkrētus gadījumus ir secināts, ka ar to nepietiek, ja pakalpojumu saņemšanai ir jābūt lieli attālumi. 80 stundas mēnesī varētu nodrošināt visiem bērniem, bet ar individuālu izvērtēšanu būtu jāpiešķir vairāk. Asistenta pakalpojumu bērniem ar īpašo kopšanu būtu jāpiešķir neatkarīgi no bērna vecuma. Neatbalsta Ministrijas piedāvātos risinājumus par asistenta pakalpojuma pilnveidošanu.

G.Ķilkute: Uzskata, ka asistentam, kurš sniedz pakalpojumu bērnam ar invaliditāti, ir jābūt ļoti labi apmācītam un minimālā stundas tarifa likme ir neatbilstošs atalgojums šādam speciālistam.

D.Podziņa: Uzskata, ka asistentam nav jābūt speciālistam. Ir daudzas ārstniecības personu un citas specialitātes, kas nodrošina bērniem ar invaliditāti nepieciešamos pakalpojumus, bet asistents nav ārstniecības persona un viņam nav jāveic šo speciālistu darbs. Šeit tiek runāts par asistentu personām ar invaliditāti, kurš pavadā un sniedz mobilitātes pakalpojumu. Arī veseli bērni 1,5 un 3 gadu vecumā uz bērnudārzu neiet vieni paši, līdz ar to arī bērniem ar invaliditāti šajā vecumā pavadīšanai nav nepieciešams asistenta pakalpojums. Maziem bērniem nepieciešamība pēc pavadīšanas ar invaliditāti vispār nav saistīta.

E.Celmiņa: Norāda, ka aprēķinot izmaksas asistenta pakalpojumu izmaiņām, pat pie minimālās stundas tarifa likmes, nepieciešamais papildus finansējums asistenta pakalpojuma nodrošināšanai ir ievērojams. Jāņem vērā, ka asistenta pakalpojums šobrīd izmaksā apmēram 16 miljoni euro gadā un dubultot asistenta pakalpojuma nodrošināšanai nepieciešamos līdzekļus būtu nesamērīgi, līdz ar to šobrīd tiek piedāvāts nepalielināt asistenta atlīdzības apmēru.

I.Šatkovska: Pauž viedokli, ka asistenta pakalpojuma nodrošināšanas modeli varētu saglabāt līdzšinējo, bet atvieglot tikai atskaitīšanās kārtību par sniegto pakalpojumu. Savukārt vajadzību pēc asistenta pakalpojuma ar anketa palīdzību varētu vērtēt Veselības un darbības ekspertīzes ārstu valsts komisija, nevis pašvaldības sociālais dienests.

E.Celmiņa: Ir jāizšķiras, vai vēlamies, ka stundu skaitu personai nosaka sākuma brīdī un ļaujam cilvēkam pašam izvēlēties, kā izlietot piešķirtās stundas, vai paliekam pie vecās sistēmas, ka piešķir pieļaujamo stundu skaita limitu, bet apmaksā tikai faktiski izmantotās stundas. Ja apmaksā faktiski izmantotās stundas, tad ir atskaitīšanās ar apliecinājumu par konkrēto stundu izlietojumu.

I.Parhomenko: Uzskata, ka apliecinājumu iesniegšana ir personu ar invaliditāti cilvēktiesību pārkāpšana, tāpēc nepieciešams šo detalizēto atskaitīšanos noņemt, lai pakalpojuma sniegšanu varētu apliecināt tikai ar pakalpojuma sniegšanas pieņemšanas/nodošanas aktu. Ja nevar izveidot atbilstošu un saprotamu asistenta pakalpojuma nodrošināšanas sistēmu, tad šis atbalsta veids ir jānosaka kā pabalsts.

I.Šatkovska: Atgādina, ka jau iepriekš ir sniegts priekšlikums asistenta pakalpojumu piešķirt visām personām, kas uz to kvalificējas, 20 stundu apmērā un tām kuras strādā, mācās, sporto, iesaistās sabiedriskajā un brīvprātīgo darbā, vēl papildus 20 stundas nedēļā. Šādu risinājumu var īstenot arī kā pabalstu.

A.Bendika: Uzskata, ka Ministrijas piedāvājums nerisina problēmu, ka zemās atlīdzības dēļ personas ar invaliditāti nevar atrast asistentus. Varētu asistenta pakalpojumu dalīt trīs līmeņos, profesionāli apmācīts asistents, pavadonis un aprūpētājs, katram no tiem nosakot atšķirīgu atalgojuma apmēru. Vienlaikus ir jā saglabā esošā sistēma, kur saglabājas lielākas individualizācijas iespējas piešķirt asistenta pakalpojuma stundas un vairāk jāskaidro sociālajiem dienestiem, kādām ir jābūt atskaitēm, lai nebūtu dažādu un atšķirīgu interpretāciju.

M.Henele: Uzskata, ka esošā asistenta pakalpojuma nodrošināšanas sistēma veicina iespējas personām pieprasīt un saņemt iespējami lielāku finansējumu (negodprātīgi saņemt asistenta pakalpojuma nodrošināšanai paredzētos valsts budžeta līdzekļus). Ministrijas piedāvātais risināms paredz būtiski mainīt esošo sistēmu, lai neveicinātu valsts budžeta līdzekļu negodprātīgu saņemšanu, bet paredz izvērtēt katra pieaugušā asistenta pakalpojuma saņēmēja iespējas pārvietoties. Vērtējot asistenta pakalpojuma izmantošanu bērniem ar invaliditāti, ir konstatēts, ka neliela daļa no klientiem ir aktīva un bērnus daudz kur ved, bet lielākā daļa asistenta pakalpojumu izmanto atbilstoši Ministrijas piedāvātajam pakalpojuma apjomam (80h/mēn.). Vērš uzmanību, ka ar risinājumiem asistenta pakalpojumā nevar novērst vai atrisināt visas aktuālās problēmas bērnu ar invaliditāti aprūpes, uzraudzības jomā.

Darba grupas sanāksme beidzās: 15.00.

Nolemts:

Galīgā vienošanās par Ministrijas piedāvātajiem risinājuma variantiem asistenta pakalpojuma pilnveidošanai netika panākta. Tika uzturēti iebildumi par asistenta atalgojuma apmēra paaugstināšanu un paustas bažas par piešķiramo stundu iespējamu samazinājumu personām, kuras līdz šim asistenta pakalpojumu saņēmušas maksimālajā vai tuvu maksimālajam apmēram.

Pielikumi:

- 1.pielikums; Labklājības ministrijas prezentācija darba grupas 2019.gada 13.jūnija sanāksmei uz 10.lp.
- 2.pielikums; Asistenta pakalpojuma nepieciešamības un atbalsta intensitātes noteikšanas novērtēšanas anketas projekts uz 5.lp.

Darba grupas vadītāja

J.Muižniece

Protokolēja ----- (E.Grāveris)
(Paraksts)